

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Garantálni kell a fogyatékossgal élő személyek tényleges jogait arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon

(kiegészítő saját kezdeményezésű vélemény)

(2021/C 56/04)

Előadó: **Krzysztof PATER**

Közgyűlési határozat:	2020.2.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése kiegészítő saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság”
Elfogadás a szekcióülésen:	2020.11.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2020.12.2.
Plenáris ülés száma:	556.
A szavazás eredménye:	246/0/0
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Bevezetés

1.1. Ez a vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) munkájának második szakaszát foglalja össze, amelynek célja annak garantálása, hogy a fogyatékossgal élő valamennyi európai uniós polgárnak ténylegesen joga legyen az európai parlamenti választásokon történő szavazáshoz.

1.2. A 2019 márciusában lezárult első szakaszban az EGSZB kidolgozta „A fogyatékossgal élők tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon”⁽¹⁾ című tájékoztató jelentését. A jelentés átfogóan ismerteti azokat a jogi és technikai akadályokat, amelyek gátolják e jogok valamennyi uniós tagállamban történő érvényesülését. Ez a vélemény a jelentésnek csak néhány megállapítását és következtetését idézi; a helyzet teljes megértéséhez az egész jelentést el kell olvasni.

2. Következtetések és ajánlások

2.1. Mind a 27 uniós országban léteznek olyan jogszabályok vagy szervezési intézkedések, amelyek egyes fogyatékossgal élő szavazókat megfosztanak az európai parlamenti választásokon való részvétel lehetőségétől.

2.2. Jelentős jogszabályi módosítások hiányában, továbbá a népesség előregedéséből adódóan meredeken emelkedni fog azon személyek száma, akik fogyatékossgal miatt nem rendelkeznek tényleges szavazati joggal – ez az otthon élő és a tartós ápolást-gondozást biztosító intézményekben lakó személyekre egyaránt vonatkozik. A szavazás lehetőségének e hiánya sok más embert is érint, ideértve például azokat, akik rövid ideig tartó kórházi ápolás, illetve otthoni kezelés vagy rehabilitáció alatt állnak, valamint a járványügyi kockázatok miatt elkülönített vagy karanténba vonult személyeket.

2.3. Az EGSZB ezt elfogadhatatlannak és az Unió alapvető értékeivel, valamint az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) rendelkezéseivel ellentétesnek ítéli. Ez a helyzet szembemegy továbbá számos nemzetközi jogi aktussal és politikai nyilatkozattal is, ideértve a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásait.

2.4. Az EGSZB kéri az Európai Parlamentet, az Európai Tanácsot és a tagállamokat, hogy sürgősen módosítsák az 1976-os választási okmányt⁽²⁾ azáltal, hogy egyértelművé teszik a választások egyetemességének, közvetlenségének és titkosságának elvét. Ez Unió-szerte lehetővé tenné olyan előírások végrehajtását, amelyek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény 29. cikkével összhangban tényleges szavazati jogokat garantálnának a fogyatékossgal élő személyek számára. Az előírásoknak legalább az alábbiakat kell magukban foglalniuk:

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/node/68473>

⁽²⁾ HL L 278., 1976.10.8., HL C 340., 1997.11.10., HL L 283., 2002.10.21.

- fogyatékosra vagy egészségügyi állapotra hivatkozva az európai parlamenti választásokon való szavazás jogától való megfosztás tilalma,
- arra vonatkozó kötelezettség előírása, hogy a szavazási szabályokkal kapcsolatos tájékoztatást a fogyatékoság típusából adódó egyéni szükségleteknek megfelelő formában kell biztosítani,
- a fogyatékosúkból adódóan a szavazóhelyiséghez hozzáférni képtelen személyek számára a szavazóhelyiségen kívüli, önállóan történő szavazás lehetővé tétele,
- olyan megoldások megvalósítása, amelyek lehetővé teszik a jelentős segítséget igénylő, fogyatékosággal élő személyek – például a siketvak, vak, látássérült, vagy korlátozott kezűességgel rendelkező személyek – számára az önálló, más emberek segítségére való támaszkodás nélküli szavazást,
- annak lehetővé tétele, hogy a kijelölt szavazóhelyiség helyett egy olyan helyiségben tartsák meg a szavazást, amely jobban megfelel a fogyatékosággal élők igényeinek,
- a fogyatékosággal élő személyek azon jogának garantálása, hogy szabadon választhatnak egy személyes segítőt, aki segítséget nyújt számukra a szavazati joguk gyakorlásában.

2.5. E szabályok végrehajtása továbbra is széles körű mérlegelési jogkört biztosít a tagállamok számára, ám ugyanakkor garantálja, hogy 2024-től kezdődően minden uniós polgár állampolgárságától vagy a lakóhelye szerinti országtól függetlenül tényleges joggal rendelkezzen európai parlamenti képviselői megválasztására.

3. A jelenlegi helyzet

3.1. A fogyatékosággal élő személyek számára a szavazati jogaik gyakorlását gátló akadályok

3.1.1. A politikusok Európa-szerte tisztában vannak azzal, hogy számos fogyatékosággal élő személy nem tudja gyakorolni szavazáshoz való jogait, mivel a fogyatékosággal élő személyekkel és az emberi jogokkal foglalkozó szervezetek képviselői, valamint a fogyatékosággal élők és családjaik évek óta követelik a tényleges, korlátozások nélküli szavazati jogot. Az Európai Parlament elnöke, Antonio Tajani a tagállamok miniszterelnökeinek 2017-ben küldött levelében szintén jelezte ezt a problémát, és arra kérte őket, hogy tegyék meg a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy a fogyatékosággal élő személyek a 2019-es választások során gyakorolni tudják szavazati jogaikat. A várt eredményt azonban nem sikerült elérni.

3.1.2. 2019. március 20-án az EGSZB elküldte az uniós intézmények és a tagállamok számára „A fogyatékosággal élők tényleges jogai arra, hogy szavazzanak az európai parlamenti választásokon” című tájékoztató jelentését.

3.1.2.1. A jelentés átfogóan ismerteti azokat a jogi és technikai akadályokat, amelyekkel a fogyatékosággal élő személyek szavazati jogaik gyakorlása során valamennyi uniós tagállamban szembesülnek. Ezenkívül több mint 200 példát hoz fel a bevált gyakorlatokra, nevezetesen olyan megoldásokra, amelyek megkönnyítik a fogyatékosággal élők választásokon való részvételét.

3.1.2.2. A jelentés elemzi a fogyatékosággal élő személyek politikai életben történő teljes értékű részvételéhez való, a legfontosabb nemzetközi jogi aktusokból és politikai nyilatkozatokból eredő jogait, beleértve a szavazáshoz való jogot.

3.1.2.3. A jelentés ezenfelül részletesen ismerteti az európai parlamenti választások lebonyolítására vonatkozóan az Unióban hatályos szabályokat és e szabályok módosításának menetét.

3.1.3. A jelentésben ismertetett korlátozásokat a legutóbbi, 2019. május 23. és 26. között megtartott európai parlamenti választásokról az európai média és civil társadalmi szervezetek által készített jelentések is megerősítették.

3.1.4. A jelentés márciusi közzététele és a májusi európai parlamenti választások között eltelt két hónap alatt Németországban⁽³⁾ és Franciaországban⁽⁴⁾ jogszabályi módosítások bevezetéséről döntöttek, amelyek olyan személyek számára teszik lehetővé a szavazást, akiket korábban megfosztottak ettől a jogtól. Ennek ellenére 14 tagállam nemzeti törvényei szellemi fogyatékoság vagy mentális egészségügyi problémák miatt továbbra is összesen mintegy 400 000 uniós állampolgárt zárnak ki az európai parlamenti választásokon történő szavazásból, általában a teljes vagy részleges gyámság alá helyezésükről szóló határozat meghozatalát követően.

(3) https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2019/04/qs20190415_2bvq002219en.html.

(4) <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000038261631&categorieLien=id>.

3.1.5. A tagállamokban alkalmazott szabályokból, illetve gyakorlatokból eredő szervezési intézkedések (technikai akadályok) miatt több millió uniós állampolgár nem tud szavazni az európai parlamenti választásokon. Például:

- nyolc tagállamban azok, akik fogyatékoságukból vagy betegségükből adódóan nem tudnak eljutni a szavazóhelyiségbe – ideértve a 24 órás ápolásra szoruló személyeket – nem szavazhatnak, mivel nincs lehetőség a szavazás más formájára,
- a vak szavazók 18 országban nem tudnak önállóan szavazni,
- 12 országban a fogyatékosággal élők nem választhatják meg, hogy melyik szavazóhelyiségben szeretnének szavazni,
- kilenc országban a szavazóknak a szavazólapra fel kell írniuk a választott jelölt regisztrációs számát vagy nevét, illetve annak a pártnak a nevét, amelyre szavaznak, ez pedig nem csak a vakok számára jelenthet komoly akadályt,
- csak egyetlen uniós ország rendelkezik a szavazóhelyiségek oly módon történő berendezésére és működtetésére vonatkozó szabályokkal, amely alkalmassá teszi azokat a különböző fogyatékosággal élő személyek igényeinek kielégítésére (ezek a szabályok az ország szavazóhelyiségeinek felére érvényesek).

3.1.6. Mind a 27 uniós országban léteznek olyan jogszabályok vagy szervezési intézkedések, amelyek egyes fogyatékosággal élő szavazókat megfosztanak az európai parlamenti választásokon való részvétel lehetőségétől. Ha azonban sor kerülne az összes tagállam bevált gyakorlatainak megvalósítására, egy olyan ideális rendszer jöhetne létre, amely valamennyi fogyatékosággal élő uniós állampolgár számára korlátozás nélkül biztosítaná a szavazás lehetőségét, ezenkívül pedig azt is lehetővé tenné számukra, hogy több opció közül kiválaszthassák a számukra legkényelmesebb szavazási módszert.

3.1.7. A Covid19-világjárvány arra készítette a 2020-as évben választásokra készülő országokat, hogy új, sokszor innovatívnak számító megoldásokkal álljanak elő, hogy lehetővé tegyék a szavazóhelyiségben való megjelenés nélküli szavazást, kibővítve ezáltal a tagállamokban alkalmazott pozitív megoldások körét, amelyek nem csak a fogyatékosággal élők számára hasznosak.

3.1.8. 2020. november 26-án az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el az európai választások értékeléséről⁽⁵⁾, amelyben az EGSZB fent említett jelentésére hivatkozva rámutatott arra, hogy komoly korlátokba ütközik a fogyatékosággal élő személyek választójogának gyakorlása.

3.2. Demográfiai és egészségügyi tényezők

3.2.1. Az Eurostat előrejelzései szerint⁽⁶⁾ a 65 éves vagy idősebb korosztály részaránya az EU teljes népességéhez viszonyítva a 2018-ban mért 19,8 %-ról 2100-ig 31,3 %-ra fog emelkedni.

3.2.2. Az Eurostat szerint „egy 2015-ben született lánygyermek várhatóan átlagosan 63,3 évig él egészségesen, a fogyatékoság bármilyen formája nélkül, míg egy újszülött fiúgyermek esetében ugyanez 62,6 évre tehető”⁽⁷⁾. A lány várható átlagos élettartama 83,3 év, a fiúé pedig 77,9 év: a 2015-ben született átlagos nők tehát 20 évet, míg az ugyanebben az évben született férfiak 15 évet élnek le valamilyen fogyatékosággal.

3.2.3. Az Eurostat becslései szerint⁽⁸⁾ a fogyatékosággal élők aránya a 15–64 éves korosztályban az elfogadott fogalom meghatározástól függően 11–14 %. A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 1. cikkében szereplő fogalom meghatározás hivatkozási alapként történő alkalmazása esetén ez az arány meghaladja a 15 %-ot.

3.2.4. Ennek alapján megbecsülhető, hogy jelenleg a felnőtt uniós polgárok közel 20 %-a, azaz körülbelül 80 millió ember él valamilyen fogyatékosággal, amely megnehezíti számukra a mindennapi életet, és ez az arány hatévente átlagosan 1 %-kal fog emelkedni.

⁽⁵⁾ P9_TA(2020)0327.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Population_structure_and_ageing#The_share_of_elderly_people_continues_to_increase.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=People_in_the_EU_-_statistics_on_an_ageing_society&oldid=458862.

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/34409.pdf>.

3.2.5. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény a „hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással élő” személyekre vonatkozik. Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy azok az emberek, akik hivatalosan nem minősülnek fogyatékossgal élőknek, mivel károsodásuk ideiglenes, ugyanazokkal a korlátokkal szembesülnek a szavazáson való részvétel tekintetében.

3.2.5.1. Ide tartoznak például a rövid távú kórházi ellátásra szoruló betegek és az otthoni kezelés vagy rehabilitáció alatt álló személyek, akik az aktuális egészségi állapotuk által okozott ideiglenes akadályok miatt nem tudnak szavazóhelyiségben szavazni. Ez az EU-ban több százezer pácienset érinthet.

3.2.5.2. Ez azok szempontjából is fontos lehet, akikre járványügyi kockázat miatt a szabad mozgásra vonatkozó korlátozások vonatkoznak, ideértve a zárt intézményben elkülönített személyeket, vagy azokat, akik nem hagyhatják el otthonaikat. A Covid19-világjárvánnyal kapcsolatos tapasztalatok azt mutatják, hogy ez egy időben akár több milliós állampolgárt is érinthet.

4. A fogyatékossgal élő személyek szavazati jogaira vonatkozó legfontosabb nemzetközi jogi és szakpolitikai keret

4.1. Az ENSZ által 1948. december 10-én elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 21. cikke kimondja, hogy „minden személynek joga van a hazája közügyeinek igazgatásában akár közvetlenül, akár szabadon választott képviselői útján való részvételhez.”

4.2. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, amelyet az ENSZ Közgyűlése 1966. december 16-án fogadott el, 25. cikkében a következőket mondja ki: „Minden állampolgárnak a 2. cikkben említett megkülönböztetések, illetőleg észszerűtlen korlátozások nélkül joga és lehetősége van arra, hogy [...] szavazzon [...]”

4.3. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, 2008. május 3-án hatályba lépett ENSZ-egyezmény:

- előírja a részes államok számára annak biztosítását, hogy „a fogyatékossgal élő személyek másokkal azonos alapon, hatékonyan és teljeskörűen vehessenek részt a politikai életben és a közéletben, [...] beleértve a [fogyatékossgal élő személyek] jogát és lehetőségét a szavazásra”, és ennek megvalósítása érdekében több intézkedést is meghatároz, előírva annak biztosítását, hogy „a szavazási eljárások, létesítmények és anyagok megfelelőek, hozzáférhetőek és könnyen érthetőek [legyenek]” (29. cikk),
- hangsúlyozza, hogy „a fogyatékossgal élő személyeknek joguk van ahhoz, hogy a törvény előtt mindenhol személyként ismerjék el őket”, és „az élet minden területén másokkal azonos alapon megilleti [őket] a jog-, illetőleg cselekvőképesség” (12. cikk),
- előírja, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentessé kell tenni az általánosan használt „épületek, utak, közlekedés és más bel- és kültéri létesítmények” használatát (9. cikk).

4.4. A Fogyatékkal Élő Személyek Jogainak Bizottsága 2015-ben megjegyezte, hogy „a fogyatékossgal élő személyek és különösen a jog- és cselekvőképességüktől megfosztott, vagy intézményekben lakó személyek szerte az Unióban nem gyakorolhatják a választásokon történő szavazáshoz való jogukat, és a választásokon való részvétel nem teljes mértékben akadálymentes”, és javasolta, hogy „tegyék meg a szükséges intézkedéseket ... annak érdekében, hogy a fogyatékossgal bármely formájával élő személyek ... gyakorolhassák szavazati jogukat”⁽⁹⁾.

4.5. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 20. cikke (2) bekezdésének b) pontja egyértelműen kimondja, hogy „az uniós polgárok [...] többek között: [...] választásra jogosultak [...] a lakóhelyük szerinti tagállam európai parlamenti [...] választásain, ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai.”

4.6. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 39. cikke megerősíti, hogy valamennyi uniós polgárnak joga van ahhoz, hogy szavazzon az európai parlamenti választásokon. A Charta 21. cikkének (1) bekezdése hangsúlyozza továbbá, hogy „tilos minden megkülönböztetés, így különösen a [...] fogyatékossgal [...] alapján történő megkülönböztetés.” A 26. cikk kimondja, hogy „az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékkal élő személyek jogát [...] a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.”

⁽⁹⁾ Concluding Observations on the initial Report to the European Union [Záró észrevételek az Európai Uniónak címzett első jelentésről].

4.7. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2011. november 16-án elfogadott ajánlása⁽¹⁰⁾ megerősíti, hogy valamennyi fogyatékossgal élő személynek joga van ahhoz, hogy másokkal egyenlő alapon részt vegyen a politikai és közéletben, és hogy „a szavazás időpontjában rendelkezésre kell állniuk akadálymentes szavazólapoknak és létesítményeknek.”

5. Szükséges intézkedések

5.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Unióról szóló szerződés (egységes szerkezetbe foglalt változat) 10. cikkének (2) bekezdésével összhangban „Az Unió szintjén a polgárok közvetlen képviselője az Európai Parlamentben valósul meg.” A Szerződés 14. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy „Az Európai Parlament tagjait közvetlen és általános választójog alapján, szabad és titkos választásokon [...] választják.” Ezek a rendelkezések nem szolgáltatnak alapot arra, hogy a fogyatékossgal élő személyek európai parlamenti választásokon történő szavazáshoz való jogának tekintetében az állampolgárságtól vagy a lakóhelyük szerinti országtól függően bármilyen megkülönböztetést alkalmazzanak.

5.2. Az EU-ban jelenleg számos példa létezik a fogyatékossgal élő személyek jogainak indokolatlan megkülönböztetésére, és ezáltal az ilyen személyek ellen irányuló diszkriminációra. Például:

- a két uniós tagállamban állampolgársággal rendelkező személyek, az általuk választott személyazonosító okmánytól függően, vagy teljesen önállóan szavaznak, vagy megfosztják őket szavazati joguktól értelmi fogyatékossguk miatt,
- az ágyhoz kötött és 24 órás ápolásra szoruló személyek nem szavazhatnak, mivel nem tudnak eljutni a szavazóhelyiségbe, és a lakóhelyük szerinti országban nincs más szavazási lehetőség. Azonban ha ugyanez a személy valamely más uniós tagállamban élne, postai úton, mobilurna segítségével, vagy az interneten keresztül szabadon szavazhatna,
- az egy adott tagállamban élő vak személy teljesen önállóan, bármilyen segítség igénybe vétele nélkül szavazhat, ha azonban valamely más országban élne, ez lehetetlenné válna: a szavazóhelyiségben csak egy másik személy segítségével szavazhatna,
- egy Parkinson-kóros személy önállóan szavazhatna egy olyan országban, ahol a szavazás egy egyszerű grafikai jel (pl.: „X”) beírásával, vagy a kapott kártyacsomagból az adott jelölt/párt nevét tartalmazó kártya kiválasztásával történik, egy olyan tagállamban azonban, ahol egy számot, illetve vezeték- és keresztnévet kell a szavazólapra írni, ugyanez a személy leküzdhetetlen akadállyal szembesülne,
- a súlyosan mozgáskorlátozott (például mankóra vagy kerekesszékre szoruló) személyek egyes országokban megválaszthatják a számukra megfelelő szavazóhelyiséget, míg más tagállamok nem teszik ezt lehetővé, amivel gyakran akadályozzák az ilyen személyek választásokon való részvételét.

Az EGSZB az ilyen helyzeteket elfogadhatatlannak, továbbá az EU alapvető értékeivel és az EUSZ rendelkezéseivel ellentétesnek ítéli.

5.3. Az európai parlamenti választások megszervezéséért és a választási szabályok meghatározásáért a tagállamok felelősek, mérlegelési jogkörüket azonban az uniós jog korlátozza. Az európai parlamenti választások jogalapját képező 1976-os választási okmány olyan követelményeket határoz meg, amelyek némely esetben eltérnek a helyi vagy országos választásokra vonatkozó tagállami szabályoktól⁽¹¹⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy ennek az okmánynak azáltal történő módosítása, hogy előírják a tagállamok számára a fogyatékossgal élők tényleges szavazati jogát garantáló előírások végrehajtását, egy megfelelő és gyors módja az ilyen uniós polgárok elleni hátrányos megkülönböztetést megvalósító, meglévő gyakorlatok megszüntetésének.

5.3.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyetemes szavazati jog elvét, amelyet a fent említett okmány 1. cikkének (3) bekezdése határoz meg, egyértelművé kell tenni annak előírásával, hogy egyetlen uniós állampolgárt sem lehet megfosztani az európai parlamenti választásokon történő szavazáshoz való jogától a nemzeti jogszabályok alapján fogyatékossga vagy egészségügyi állapotra való hivatkozással.

5.3.2. Az EGSZB véleménye szerint elengedhetetlen tisztázni a közvetlen és titkos választások elvét, amelyet az említett okmány 1. cikkének (3) bekezdése határoz meg, annak előírása révén, hogy a részletes szavazási szabályok meghatározásakor a tagállamoknak:

- lehetővé kell tenniük a közvetlen és önálló szavazást azok számára, akik fogyatékossgából adódóan nem tudnak szavazóhelyiségben szavazni,
- a szavazási szabályokkal kapcsolatos tájékoztatást a fogyatékossga bármely típusából adódó egyéni szükségletekhez igazodó formában kell biztosítaniuk,

⁽¹⁰⁾ A CM/Rec (2011) 14. számú ajánlás.

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/node/68473> – 4. rész.

- meg kell határozniuk egy bizonyos szavazási formát és meg kell tenniük a szükséges technikai intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a jelentős segítségre szoruló, fogyatékossgal élő személyek – például a siketvakok, vakok, látássérültek, illetve a korlátozott képességű személyek – önállóan, mások segítségének igénybe vétele nélkül szavazhassanak,
- valamennyi fogyatékossgal élő számára garantálniuk kell a kijelölt szavazóhelyiség módosításának lehetőségét abban az esetben, ha valamely másik szavazóhelyiséget az igényeik szempontjából megfelelőbbnek tartják,
- minden fogyatékossgal élő szavazó számára biztosítaniuk kell a jogot arra, hogy szabadon választhassák meg a szavazás során őket segítő személyt (személyes segítő).

5.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt megoldások gyors megvalósítása céljából ki lehetne használni a tagállamok által szerzett sok pozitív tapasztalatot, figyelembe véve az egyes országok egyedi jellemzőit és választási hagyományait.

5.4.1. 17 ország már rendelkezik olyan szabályokkal, amelyek a szavazók bizonyos csoportja számára lehetővé teszik a mozgóurnás szavazást. Nyolc országban a postai úton történő szavazás is lehetséges. Egy olyan tagállam van, amely lehetővé teszi az online szavazást. Egyes uniós országok zárt szavazóhelyiségeket alakítanak ki a 24 órás ápolási-gondozási intézményekben. Ezek a megoldások lehetővé teszik a szavazást azok számára, akik nem tudnak eljutni a kijelölt szavazóhelyiségbe.

5.4.2. Kilenc tagállam valósított meg olyan megoldásokat, amelyek a vakok számára lehetővé teszik az önállóan történő szavazást. Ez például a szavazólaphoz biztosított speciális borító formájában valósul meg, amelyre szavazáskor egy egyszerű grafikai jelet raknak, vagy Braille-írással borított papírra elhelyezett szavazókártyák formájában, amelyek segítségével a szavazó könnyen ki tudja választani a megfelelő kártyát, amit az urnába kell helyezni. A speciális borítók a látássérültek, és a korlátozott képességű személyek számára is rendkívül hasznosak. Ebből a szakértelemből azok az országok profitálhatnak, amelyek a szavazóknak jelenleg előírják a jelölt sorszáma vagy vezetéknevének feltüntetését a szavazólapon, ha úgy döntenek, hogy a rendszert kényelmesebbre változtatják.

5.4.3. 15 ország teszi lehetővé a szavazók számára más szavazóhelyiség választását, legalábbis abban az esetben, ha ezt fogyatékossgal indokolja. 10 országban lehetséges az előzetes szavazás bizonyos csoportok számára, leggyakrabban a különböző típusú fogyatékossgal élő személyek igényeinek megfelelően kialakított létesítményekben. Mivel nincs egyetlen olyan uniós tagállam sem, amelynek valamennyi szavazóhelyisége illeszkedik a különböző fogyatékossgal élő személyek igényeihez, a megfelelő szavazóhelyiség szabad kiválasztására vonatkozó jog garantálása az egyetlen megfelelő megoldás.

5.4.4. Számos országban a fogyatékossgal élő szavazó által kiválasztott bármely személy betöltheti a segítő szerepét a választások során. Azonban a tagállamok jelentős része korlátozza a segítő szabadon történő kiválasztásához való jogot. Ez kizárólag olyan helyzetben tekinthető indokolhatónak, amikor ennek személynek egyúttal más feladatokat is el kellene látnia (például a választási bizottság tagja vagy egy megfigyelő). Egyéb esetekben a korlátozások nem indokoltak, és a segítő kiválasztására egyes országokban alkalmazott eljárás sérti a fogyatékossgal élő szavazók méltóságát.

5.5. Ezen alapelvek érvényesítése semmiképpen sem korlátozza a tagállamok mérlegelési jogkörét, és garantálja, hogy állampolgárságtól, illetve lakóhely szerinti országtól függetlenül valamennyi fogyatékossgal élő uniós állampolgár tényleges joggal rendelkezzen az európai parlamenti képviselők megválasztására. Az EGSZB véleménye szerint ezen alapelvek érvényesítése elengedhetetlen ahhoz, hogy a következő európai parlamenti választások valóban egyetemesnek minősüljenek.

5.5.1. Az EUMSZ 223. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „az Európai Parlament javaslatot dolgoz ki a tagjainak valamennyi tagállamban egységes eljárás szerint vagy valamennyi tagállamban közös elveknek megfelelően tartandó, közvetlen és általános választójog alapján történő megválasztásához szükséges intézkedésekre vonatkozóan. A Tanács az Európai Parlamentnek a tagjai többségével elfogadott egyetértését követően, különleges jogalkotási eljárás keretében egyhangúlag megállapítja a szükséges rendelkezéseket. Ezek a rendelkezések azt követően lépnek hatályba, hogy azokat a tagállamok saját alkotmányos követelményeiknek megfelelően jóváhagyták.”

5.5.2. A fentiek fényében, és arra való tekintettel, hogy minden fogyatékossgal élő uniós állampolgár számára garantálni kell a 2024-es európai parlamenti választásokon történő szavazás jogát, az EGSZB kéri:

- az Európai Parlamentet, hogy sürgősen dolgozza ki az 1976-os választási okmány módosítástervezetét,

- az Európai Tanácsot, hogy a jelen véleményben meghatározott célkitűzéseknek megfelelően dolgozza ki a felülvizsgált szabályokat,
- a tagállamokat, hogy haladéktalanul hagyják jóvá a Tanács által hozott szabályokat.

5.5.2.1. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy az elmúlt években az európai parlamenti választásokra vonatkozó szabályok módosítására irányuló számos, gyakran ellentmondásos javaslat megvitatására került sor. Mindazonáltal úgy véli, hogy a fogyatékossgal élő személyek szavazati jogára vonatkozó javaslatokat ki kell zárni ebből az általános vitából, és azokat egy különálló projekt formájában kell előterjeszteni, mivel kizárólag ez a megközelítés biztosítja a széles körű konszenzus elérésének és a javasolt módosítások gyors végrehajtásának lehetőségét. A fogyatékossgal élő személyek választójogának gyakorlására vonatkozó előírások bevezetése a jövőben jó alapot szolgáltat az Európai Parlament 2020. november 26-i állásfoglalásában ⁽¹²⁾ említett egyéb kérdésekkel kapcsolatos, hasonló kezdeményezésekhez.

Kelt Brüsszelben, 2020. december 2-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Az Európai Parlament 2020. november 26-i állásfoglalása az európai választások értékeléséről, 23. pont (2020/2088(INI)); P9_TA(2020)0327.